

11 SEKTOR NEZISKOVÝCH INSTITUCÍ SLOUŽÍCÍCH DOMÁCNOSTEM

Sektor neziskových institucí sloužících domácnostem (NISD) (S.15) zahrnuje neziskové instituce, které jsou oddělenými právníckými osobami, poskytují služby domácnostem a jsou soukromými netržními výrobci.

Neziskové instituce (NI) jsou obecně definovány jako jednotky vytvořené za účelem výroby výrobků a poskytování služeb, jejichž status nedovoluje, aby tato produkce byla pro subjekty, které je založily, řídí nebo financují, zdrojem příjmů, zisku nebo finančních výnosů. V praxi je s jejich činností spojena tvorba přebytku nebo ztráty, ale žádné přebytky, ke kterým dojde, si nemohou přivlastnit jiné institucionální jednotky. Jinak řečeno, neziskové instituce sice mohou vytvářet zisk, ale nemohou ho rozdělovat mezi své vlastníky nebo zakladatele, v čemž spočívá zásadní odlišnost soukromých neziskových výrobců od všech ostatních soukromých výrobců. Takto vymezené neziskové instituce se často označují také jako dobrovolné organizace, organizace občanského sektoru, organizace třetího sektoru, soukromé neziskové organizace, nevládní či nestátní neziskové organizace.

Pro rozlišení typu výrobce, a tedy určení, zda se jedná o tržní či netržní neziskovou instituci, se používá tzv. „50%“ kritérium krytí nákladů tržbami, to znamená, že pokud má konkrétní jednotka tržbami pokryto méně než 50 % nákladů na výrobu, je tato jednotka netržním výrobcem. Je-li navíc soukromá, jedná se o neziskovou instituci sloužící domácnostem.

Neziskové instituce obecně rozlišujeme podle toho, kterým subjektům poskytují své služby. Do sektoru neziskových institucí sloužících domácnostem (NISD) patří neziskové instituce, které poskytují netržní výrobky a služby domácnostem¹. Z hlediska oboru činnosti se jedná o značně různorodou skupinu jednotek s právní formou nadace a nadační fond, obecně prospěšná společnost, školská právnícká osoba, sdružení, politická strana a politické hnutí, církevní organizace, stavovská organizace – profesní komora, zájmové sdružení právníckých osob a honební společenstvo.

Zdroje dat

Základním zdrojem dat pro sestavení národních účtů za sektor NISD (S.15) jsou údaje z ročního statistického šetření u neziskových institucí prováděného výkazem NI 1-01 (a).

Toto šetření je v praxi zajištěno pěti variantami výkazu přizpůsobenými pro jednotlivé právní formy institucí. Jednotky s 10 a více zaměstnanci jsou šetřeny formou každoročního plošného šetření. Malé jednotky s méně než 10 zaměstnanci jsou šetřeny formou plošného nebo velmi rozsáhlého výběrového zjišťování cyklicky jednou za pět let tak, že každý rok je zvolena určitá právní forma jednotek, která pro daný rok podléhá tomuto rozšířenému zjišťování. Například v roce 2009 se plošně šetřily nadace a nadační fondy a v roce 2010 honební společenstva, stavovské organizace – profesní komory, komory a zájmová sdružení právníckých osob. Údaje za ostatní jednotky (pro ten rok nezjišťované) se extrapolují na základě údajů z předcházejících let s využitím informací o počtu zaměstnanců, počtu jednotek a o meziročních změnách u jednotek s 10 a více zaměstnanci.

---

¹ Vedle neziskových institucí sloužících domácnostem existují ještě soukromé neziskové instituce sloužící k podnikání, které jsou zvláštním případem. Obvykle jsou financovány prostřednictvím příspěvků od skupiny příslušných podniků, přičemž tyto příspěvky se nepovažují za transfer, nýbrž za platbu za poskytnutou službu, tj. za tržbu. Tyto neziskové instituce se proto považují za tržní výrobce a zařazují se do sektorů nefinančních podniků nebo finančních institucí.